

Türkiye’de Cumhuriyet Sonrası Çıkan Çocuk Dergi Kapak Tasarımlarının Görsel Analizi

Visual Analysis of Post-Republic Children's Magazine Cover Designs

Emine Nilüfer ÜSTÜNDAĞ¹

Ufuk BAKAN²

Araştırma Makalesi / *Research Article*

Geliş Tarihi / *Received*: 09.05.2022

Kabul Tarihi / *Accepted*: 27.07.2022

Doi: 10.48146/odusobiad.1114561

Atf / Citation: Üstündağ, E.N. ve Bakan, U., (2022). “Türkiye’de Cumhuriyet Sonrası Çıkan Çocuk Dergi Kapak Tasarımlarının Görsel Analizi”, OÜSOBİAD 12 (2), 1419-1440, Doi: 10.48146/odusobiad.1114561

Öz

Bu çalışma, ülkemizde Cumhuriyet sonrası yayın hayatına başlayan çocuk dergi kapak tasarımlarının görsel tasarım özelliklerini içerik analizi yöntemine göre incelemektedir. İçerik analiz ilk olarak metinlerin sistematik bir şekilde düzenlenerek sözcüklerin daha önce belirlenen ölçütlere göre küçük birimler haline getirildiği yenilenebilir, objektif bir yaklaşımdır. Araştırmanın örneklemini Bilim Çocuk 266 (%40,9), Çocuk Sesi 135 (%20,8), Doğan Kardeş 12 (%1,8), TRT Çocuk, 48 (%7,4), Türkiye Çocuk 34 (%5,2), Yavru Türk 10 (%1,5), Kırmızı Fare 61(%9,4), Çocuk Haftası 84 (12,9) dergilerinin seçilen sayılarından oluşmaktadır. Bu dergilerden seçilen 655 kapak kronolojik olarak toplanmış, McMullen (2019) tarafından hazırlanan form üzerinde değişiklik yapılarak kodlanmıştır. Bu form renk, sayfa düzeni, tipografi, imge, imge türleri ve açıklayıcı ikinci başlık olmak üzere altı başlık ve toplam 39 maddeden oluşmaktadır. Çocuklara yönelik hazırlanan dergilerin tasarımında kullanılan görsel bileşenlerin hedef kitlenin yaş aralığı dikkate alınarak hazırlanıp hazırlanmadığı araştırmanın bir boyutunu oluşturmaktadır. Dergi kapak tasarımında kullanılan; tipografi, imge, renk ve sayfa düzeninin derginin görsel kimliği adına her bir sayıda aynı tasarım dilinde devam edip etmediği araştırmanın bir diğer boyutunu teşkil etmektedir. Ayrıca araştırmada dergi tasarımında dikkat edilmesi gereken diğer hususlara ilişkin çözüm önerileri de sunulmuştur.

Anahtar Kelimeler: Yayıncılık, Çocuk dergileri, Dergi kapak tasarımı, Sayfa düzeni, Tipografi, İllüstrasyon

Abstract

In this study, the content analysis method was used in accordance with the predetermined form to analyze the design elements in the cover design by examining the visual design features of the children's magazine cover designs that started its broadcasting life after the republic and recently in our country. Content analysis is a renewable, objective approach in which texts are first systematically arranged and words are organized into small units by arranging them according to predetermined criteria. The universe of the research consists of Bilim Çocuk 266 (40.9%), Çocuk Sesi 135 (20.8%), Doğan Kardeş 12 (1.8%), TRT Çocuk48 (7.4%), Türkiye Çocuk 34 (5%), 2), Yavru Türk 10 (1.5%), Kırmızı Fare 61 (9.4%), Çocuk Haftası 84 (12.9). The issues of Bilim Çocuk, Çocuk Haftası, Çocuk Sesi, Doğan Kardeş, Kırmızı Fare, TRT Çocuk, Türkiye Çocuk, Yavru Türk magazines, which constitute the universe of the research, were collected chronologically. The coding categories for the

¹ Dr. Öğr. Üyesi, İzmir Kâtip Çelebi Üniversitesi, Sanat ve Tasarım Fakültesi, Çizgi Film ve Animasyon Bölümü, İzmir, eminenilufer.ustundag@ikc.edu.tr, ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0001-6212-2394>

² Dr. Öğr. Üyesi, İzmir Kâtip Çelebi Üniversitesi, e-mail: ufuk.bakan@ikc.edu.tr, ORCID ID: 0000-0001-7302-9398

content analysis of the visual stylistic features on the identified 655 children's magazine covers were created by making changes on the form prepared by McMullen 2019. The control form prepared for examining the visual features of these journals consists of six headings including the colors used, page layout, typography, image, visual identity, and the second explanatory heading, and a total of 39 items under the headings. One aspect of the research is whether the visual components used in the design of the magazines for children are prepared considering the age range of the target audience. Used in magazine cover design; Another dimension of the research is whether the typography, image, color and page layout continue in the same design language in each issue for the visual identity of the magazine. In addition, solutions for other issues that should be considered in magazine design are also presented.

Keywords: Publishing, Children's magazines, Magazine cover design, Page layout, Typography, Illustration

Giriş

Matbaa ilk olarak Çin'de baskı tekniği olarak ahşap kalıplara harflerin kazınmasıyla başlasa da günümüzde kullanılan mekanik çoğaltma Johannes Gutenberg'in 1440'lı yıllarda geliştirdiği matbaa tekniği sayesinde mümkün olmuştur. Bu çoğaltım tekniği önce Kıta Avrupa'sında daha sonra dünyanın farklı bölgelerine hızlıca yayılmıştır. Bu gelişme bilgi aktarımını hızlandırmış, uygarlığın gelişmesine ve yeni fikirlerin ortaya çıkmasına büyük ölçüde katkı sağlamıştır. Matbaanın yaygınlaşması kitapların hızlı bir şekilde basılmasını, kitap üretim maliyetlerinin düşmesini sağlamış, bu da okuma ve yazma oranının yükselmesini beraberinde getirmiştir. Bilimsel ve kültürel ilerlemelerin yayılması hızlanırken, gazete ve dergi gibi süreli yayınların ortaya çıkmasına zemin oluşmuştur. İlk zamanlarda basında toplumun geneline yönelik kitle iletişim araçları sunulmuş; ancak süreç içerisinde kitleleşme ve uzmanlaşma gerçekleşmiş, böylelikle farklı yaş, cinsiyet, mesleki alanlara yönelik iletişim araçları doğmuştur. Süreç içerisinde üreilmeye başlanan çocuklara yönelik dergiler ile çocuğun hem düşünme, dil ve okuma becerisini geliştirmek hedeflenmiş hem de çocuğun okul dışı zamanını verimli geçirmesi, eğlenirken öğrenmesi planlanmıştır (Evans, 2006: 22).

Çocuk dergilerinin Avrupa'da yayımlanmaya başlaması; dergiciliğin çıkışından yaklaşık yüzyıl sonra gerçekleşmiştir. Bu dergilerin başlıca amaçları çocuk okurlara ahlaki telkinlerde bulunmak, çocukları farklı konular hakkında bilgilendirmektir (Şimşek, 2001). 1722'de Leipzig'de yayımlanan "Leipziger Wochenblatt für Kinder" isimli dergi, ilk çocuk dergisi kabul edilmektedir (Demiryürek, 2009: 26). Dergide, tabiat bilgisi konular, hikayeler, fabllar, mektuplar ve birtakım temsiller aktarılmıştır. Dergiye rakip olarak aynı yıl "Nidergaschisches Wochenblatt für Kinder" isimli ikinci çocuk dergisi yayımlanmıştır. Bu derginin içeriği de ilk dergi ile benzer konulardan oluşmuştur (Şahinbaş, 1991, s. 9). İngiltere'de ise ilk çocuk dergisi 18. Yüzyılın sonunda 1788 yılında "Juvenile Magazine" adıyla yayımlanmıştır. Bu dergiyi 1799 yılında "The Children's Magazine" takip etmiştir. Bahsi geçen dergilerde; iyi, erdemli, ahlaklı bireylerin yetişmesi ve geleneklerin korunması amaç edinilmiştir. Bu dönemde Fransa'daki en iyi çocuk dergileri ise Le Musee des Familles ile Magazine d'Education et de Recreation'dur (Şeyda, 2005).

Amerika Birleşik Devletleri'nde ilk çocuk dergisi 1826'da yayımlanmaya başlayan "The Juvenile Miscellany" dır. Amerika'daki diğer çocuk dergileri çeşitli dini toplulukların düşünce ve inançlarını yansıtmayı amaçlamıştır. The Children's Magazine (1829), Parley's Magazine (1823), The Child's

Friends (1843), Youth's Magazine (1850) gibi dergiler bu alandaki öncü yayınlar olarak gösterilir. Amerika'da en uzun süre yayımlanan çocuk dergisi The Youth's Companion 1827 yılında yayımlanmaya başlamış, dergi 1929 yılında The American Boy dergisi ile birleşmiş ve yayın hayatına 1941 yılına kadar devam etmiştir. Amerika Birleşik Devletleri'nin ekonomik bunalım döneminde çocuk dergiciliğinde durgunluk yaşanmış, ancak İkinci Dünya Savaşı'ndan sonra büyük bir gelişme kaydedilmiştir (Okay, 1999: 15).

Dünyada çocuklara yönelik çıkarılan ilk dergilerde amaç ahlaki, dini değerleri çocuklara aktarmak iken, ilerleyen yıllarda çocukların hayal gücüne, ilgilerine ve yaratıcı düşüncelerine ağırlık veren dergilerin yayımlanmaya başladığı görülmektedir. Günümüzde farklı yaş gruplarına yönelik ve geniş bir kitle tarafından takip edilen İngiltere'de yayımlanan Storytime, Anorak Magazine, Fransa'da yayımlanan Pomme d'Api, Curionautes dergileri, Amerika'da yayımlanan High Five dergisi farklı alanlarda çocukların gelişimine katkı sağlamak amacı taşımaktadır. Avrupa ve Amerika'da yayıncılık alanında yaşanan gelişmeler Osmanlı ve Türkiye Cumhuriyeti'nde de etkilerini göstermiş ve farklı yaş gruplarına hitap eden süreli yayınlar okuyuculara ulaşmıştır. Günümüz çocuk dergilerinde bilim, sanat, spor, masal, hikâye, bilmece, çizgi dizilerden oluşan çeşitli konulara yer verilmektedir (Başaran Taş, 2008: 34). Ülkemizde yayımlanan dergilerde tanımlı bir yaş aralığı olmadığı için büyük bir kısmı yetişkinler tarafından takip edilmektedir. Çocuklara yönelik yayımlanan dergilerde kesin bir yaş sınırlamasının olmadığı, okul öncesi ve okul sonrası çocuklarda bilişsel seviye farklılığına dikkat edilmediği görülmektedir. Çocuk dergilerinin faydalı ve eğitici olması için; dergilerin bazı niteliklere sahip olması gerekir. Doğru bir tasarım dilinde hazırlanan çocuk dergileri çocukları eğlendirirken eğitebilen ve öğretebilen değerler sunmaktadır. Bu bağlamda çocuk dergilerinin ilk etkileşim aracı olan kapak tasarımlarının da hedef çocuk yaş grubuna uygun olarak tasarlanması önem arz etmektedir.

Türkiye'de Çocuk Dergileri

Türk toplumunda basın yayın alanında önemli ilk adım 1727 yılında İbrahim Müteferrika tarafından kurulan ilk Türk matbaasıdır. Müteferrika matbaasında basılan ilk Türkçe kitap Vankulu Mehmet Paşa'nın "Vankulu Lügati"dir (Karaman, 2014: 134). 19. yy. da İbrahim Müteferrika'nın kurduğu matbaada basılan atlas, harita, sözlük, gazete, pullar, basılı grafik ürünler olarak Türk grafik tasarımının ilk ürünlerini oluşturmuştur (Yeralı, 2005: 172). Osmanlı topraklarında basım sanatının ilk örnekleri 1729 yılında ortaya çıkmasına rağmen gazete yayıncılığı için henüz fikrî altyapı olmadığından Türkçe gazetelerin yayınlanması yaklaşık bir asrı bulmuştur (Atabay, 2020: 3).

Türk dergicilik tarihinde ilk girişimler Tanzimat Dönemi'nde başlamış ve 19. yüzyılın ikinci yarısıyla birlikte günlük gazetelere ek olarak haftalık, on beş günlük, aylık dergiler yayın hayatına başlamıştır. O dönemde dergi kavramı kesin bir anlam kazanmadığı için bu yayınlar "mecmua, gazete, risale, ceride" isimlerinde yayımlanmıştır. Bahsi geçen dönem; Tanzimat dönemi edebi dergilerinde görülen özellik, çocuk dergilerinde de görülmüştür. Dergilerde ağırlık yabancı ürünlere ve özellikle Fransız edebiyatının konu ve türlerine yer verilmiştir. Böylece bir yandan ürünler Türk toplumuna uyarlanıp aktarılırken, diğer yandan geleneksel değerler aranıp öğretilmeye çalışılmıştır (Topuz, 2003: 403).

İlk çocuk gazetesi ise 1869'da Sıtkı Efendi tarafından çıkarılan ve toplamda 49 sayı yayımlanan "Mümeyyiz" gazetesidir (Ertuğ, 1970: 212). Bu gazetede eğitici yazılara, kısa hikayelere, farklı okullardan haberlere ve okuyucu mektuplarına yer verilmiştir. Mümeyyiz'de küçük hikâyeler, eğitici yazılar, çeşitli okullardan haberler ve okuyucu mektupları yer almıştır. Bu dergi amacını; çocuklara iyi ahlak, eğitim konularında bilgi vermek ve bunları çocukların anlayacağı dilde yazmak olduğunu açıklamıştır. Yakın dönemde çocuklar için çıkarılan ikinci gazetesi ise 1875'de yayımlanan Sadakat gazetesi tarafından çıkartılan Çocuklara Mahsus Sadakat'tir. Bu dergilere olan ilgi görüldükten sonra Tanzimat dönemi aydınları ilerleyen yıllarda okur kitlesini genişletmek çeşitli yenilikler yapmıştır.

1878'de "Bahçe" adında bir çocuk gazetesi çıkarılmış, bu gazetede genellikle bilimsel yazılar, hesap oyunları yayımlanmış ve yarışmalar düzenlenmiştir. 19. yüzyılda çıkan çocuk gazetelerinin sonuncusu da yayın hayatına 1896'da başlayan "Çocuklara Mahsus Gazete" olmuştur. İkinci Meşrutiyet döneminde yayımlanan çocuk dergileri arasında Çocuk Dostu, Çocuk Dünyası, Talebe Defteri ve Çocuk Duygusu gösterilmektedir. Cumhuriyet başlarında genellikle eğitimcilerin de destekleriyle yayımlanan bu dergilerde çocuklara vatan sevgisi, akıllı birey davranış biçimi, batıl inancın yanlışlığı aktarılmıştır (Başaran Taş, 2008: 32).

1928 yılında Harf Devrimi ile birlikte çocuk dergileri Latin Harfleri ile basılmaya başlanmıştır. Bu dönemdeki çocuk dergileriyle küçük yaşlardan itibaren nüfusun büyük çoğunluğunun okuryazar olması ve Latin alfabesinin yaygınlaşması milli amaç edinilmiştir. Dergilerde çocuklara vatan ve millet sevgisi, Atatürk ilke ve inkılâplarının benimsenmesi amaçlanmıştır (Ungan ve Yiğit, 2014: 184). Bu tarihi amaca ulaşabilmek için yayın hayatı canlandırılmış, okumayı kolaylaştırıcı metinlere öncelik tanınmıştır. 1950'li yıllarda Batı'ya koşut olarak ortaya çıkan basit, bol resimli ve belli konu içerikli dergilerle birlikte dini motifli dergiler de ortaya çıkmıştır. 1970'li yıllarda ise çocuk dergilerinde Amerikan kökenli çizgi romanların etkisi görülmüştür (Yiğitbaşı, 2014: 42).

Milli Eğitim politikası gereği bir yandan yetişkinlerin yeni alfabe ile okumaya alıştırılması için çaba harcanmış, diğer yandan da çocukların iyi bir eğitim görmesi esas alınmıştır. Bu politikanın sonucu olarak da 1982 yılından sonra birçok yeni çocuk dergisi yayımlanmaya başlanmıştır. Genellikle eğitim ve öğretimin ön planda tutulduğu bu dergilerde, dil bilmeceleri, bulmaca ve fıkralarla eğlence unsuru oluşturulmaya çalışılmıştır. Cumhuriyetin ilanından önce çıkarılan dergiler ise çocuğun hayal gücünü ve genel kültürünü artırma adına önemli katkılarda bulunmuştur (Duman ve Doğdu, 2010). Cumhuriyetin ilanından sonra yayımlanan dergilerde ise çocukların gerçek ilgilerinin göz önüne alındığı, resim ve karikatürlere daha çok yer verildiği görülmüştür.

Çocuk Dergi Kapaklarındaki Tasarım Öğeleri

Dergi kapak tasarımı, hedef kitlenin yaş grubuna uygun, çocuğun ilgisini çekecek, merak duygusu uyandıran bir tasarım çözümlenmesine odaklanması gerekmektedir (Dizdar, 2019: 21). Kapaktan edinilecek bilgi, çocuğu derginin içeriğine yönlendiren en önemli sayılan etkidir (Tuzcu, 2021: 53). Çocuklara yönelik hazırlanan sayfa tasarımında yer alan tasarım öğelerinin hem kendi içinde hem de birbiri ile estetik ve kurgusal bütünlük içinde olması, okuyucunun belleğinde canlanan imgenin güçlü olmasına olanak sağlamaktadır. Dergi kapak tasarımındaki tipografi, renk, imge, sayfa düzeninin oluşturduğu bütünlük okuyucuya aktarılmak istenen olayı belirgin kılmaktadır. Dergi kapak

tasarımında oluşturulan kompozisyonun her bir ögesi okunurluğunu kolaylaştırıcı, kargaşa yaratmayan anlaşılır bir görsel kimlikte olmalıdır. Bu noktada da tasarım yüzeyinde anlatılan her öğenin çocuğun bilişsel seviyesine uygun olarak tasarlanması önem arz etmektedir (Tuzcu, 2021: 56). Çocuklara yönelik hazırlanan dergilerin tasarım özellikleri çocuğun o dergiyi incelemesine ve okumasına özendirici nitelikte olması gerekmektedir. Dergi tasarımı görsel ve dilsel açıdan uyum içinde bir bütünlük içermelidir. Dergi kapağının tasarım özellikleri dergi içeriğini yansıtan ipuçları barındırırken, onu diğer dergilerden ayıran, seçiciliğini arttıracak estetik ve nitelikli bir görsel kimlikle tasarlanmalıdır. Dergi kapak tasarımı derginin konusu ile ilgili olmalı, hedef kitleyi düşündürmeli ve duyuşsal bir iletişim kurmalıdır (Akt. Çer. Gülerüz, 2016: 91).

Dergi kapak tasarımındaki tipografi, imge, renk ve sayfa düzeni derginin kimliği konusunda okuyucuya bilgi veren özelliklere sahip olması gerekir. Bu noktada dergi içeriğinin bize ulaşan tasarlanmış hali; kurumsal kimlik çalışmasına benzemektedir. Derginin her bir sayısında kapak tasarımının dili, ortak bir çözümlemede ilerlemelidir (Karaduman, 2007: 67). Kapak tasarımında tipografi ve imge, iletilmek istenen mesaja göre bir araya gelir ve çözümlenir. Dergi kapağında yer alan tüm yazılı ve görsel biçimler, dergi kimliğini yansıtır biçimde kullanılmayı gerektirir. Her derginin kendi kimliğini meydana getiren görsel bir dili vardır. Bu görsel dil neyin, nerede, nasıl kullanılması gerektiği kararının verilmesi sonucu oluşur (Karaduman, 2007, s. 68). Kapakta yer alacak elemanlar, yine derginin kimliğini görsel ifadesinin gerektirdiği şekilde yer alırlar (Tuncay, 1998: 36).

Dergi kapak tasarımında kullanılan; tipografi, imge, renk ve sayfa düzeni her bir sayıda aynı tasarım dilinde devam etmelidir. Örneğin renk ögesi; görsel kimlik oluşturmada, insanlar üzerinde duygusal ve psikolojik etkiler bırakmada, farkındalığı arttırmada ve tanınırlığı sağlamada önemli bir araçtır. Dergi tasarımında seçilecek kurumsal renk, her bir sayıda aynı şekilde devam etmesi derginin tasarım dili, tanınırlığı adına önem taşımaktadır. Aynı şekilde derginin başlığında seçilen yazı karakteri, sayfa yüzeyindeki yerleştirme düzeni her sayıda ortak bir tasarım çözümlemesinde devam etmelidir. Dergi için oluşturulan görsel kimlik derginin ilk sayısından son sayısına kadar tutarlı bir ortak dil kurgulanmalıdır (Özcan, 2008: 30). Bu noktada dergi sayılarının tüm kapak tasarımlarında görsel tasarım ilkelerinden biri olan bütünlük yaratılmalı; uygulanan her bir tasarım yaklaşımının her sayıda aynı olmasına özen gösterilmelidir (Özsoy & Ayaydın, 2016: 224).

Dergi kapak tasarımında çocuğun dikkatini çekecek bir tasarım çözümlemesi oluşturmadan önce derginin hedef kitlesinin belirlenmesi önemlidir. İsviçreli psikolog, filozof Jean Piaget, çocukların zihinsel süreçlerinin gelişimi hakkında araştırmaları ve genetik epistemoloji kuramı ile tanınmaktadır. Piaget bilişsel gelişim teorisi hakkındaki araştırmasında, bilişsel gelişmelerine göre çocukları dört aşamalı yaş grubunda incelemiştir. Çocukları bilişimsel düzeylerine göre; duyuşsal motor dönemi (0-2 yaş), işlem öncesi dönem (2-7 yaş), somut işlemler dönemi (7-11 yaş), soyut işlemler dönemi (11-18 yaş) olarak ayırmaktadır. Piaget'e göre bilişsel gelişim bu dört ardışık devre ile kuramlaşır. Piaget'in, çocukların bilişsel gelişim dönemlerine göre geliştirdiği bu kuramlar, çocukların zihinsel yeteneklerine ilişkin anlayışımıza önemli katkılar sağlamaktadır (Kul, 2014: 7). Çocukların gelişim aşamaları detaylı olarak incelendiğinde her yaş grubunun algı seviyelerinin farklılık gösterdiği görülmektedir (Kul,

2014: 6-8). Bu sebeple dergi kapak tasarımında oluşturulacak yaklaşım ilgili hedef kitlenin algı düzeyine uygun olarak hazırlanmalıdır.

Tipografi

Yazı karakteri temelde, aynı biçimsel form ve oranlara göre tasarlanmış büyük harf, küçük harf, rakam, noktalama işaretleri, matematiksel sembollerden oluşan tamamlanmış ve kullanıma sunulmuş bir diziyi ifade etmektedir (Yücebaş, 2006: 54). Metin tasarımında yazı karakteri, yazı rengi, yazı boyutu, satır arası boşluk, satır arası uzunluk tipografik tasarım uygulamalarıdır (Bağcı, 2007: 19). Dergi kapak tasarımında yazı karakteri seçilirken çocuğun yaş dönemi göz önünde bulundurulmalı, okunabilir ve gözü yormayan büyüklük, satır aralarında ve harf aralarında uygun boşluk oluşturulmalıdır (Tuzcu, 2021: 55). Çocuk okuma eyleminde yazı karakterinden ya da yazı boyutundan olumsuz etkilenmemelidir. Araştırmalara göre ilköğretim düzeyi çocuklar için oluşturulacak tipografik tasarımda çok detaylı harf karakterlerinin tercih edilmesi çocukların okuma sırasında zorluk yaşamasına sebep olabilmektedir. Aynı zamanda harf rengi, boyutu, kalınlığı çocuğa okuma sırasında zorluk yaratmamalıdır. Örneğin okul öncesi çocuklar için hazırlanan kitaplarda yazı karakteri boyutunun 20, 22, 24 punto büyüklüğünde olması önerilmektedir. İlköğretim döneminde ise çocuğun algı seviyesinin gelişmesine bağlı olarak harf boyutları daha küçük tercih edilebilmektedir (Sever, 2002: 122). Sue Walker (2005) çocuk kitaplarında yazı karakterlerinin nasıl olması gerektiği konusunda yaptığı analiz sonucunda; harflerin okunabilirliği sağlandıktan sonra, tırnaklı ya da tırnaksız yazı karakteri etmediğini tespit etmiştir. Örneğin Çocuk Sesi dergisinde kapak yazı rengi, Çocuk Haftası Dergisi'nde illüstrasyon dergi isimlerinin okunabilirliğinde sorun yaratmaktadır. TRT Çocuk Dergisi'nde ise hem her kelimenin yazı karakterinin birbirinden kopuk olması hem de yazının arka planındaki illüstratif anlatım okunabilirlikte zorluk oluşturmaktadır. (bkz. Görsel 1-2-3)

Görsel 1. Çocuk Sesi Dergisi, 1939. **Görsel 2.** Çocuk Haftası Dergisi, 1943. **Görsel 3.** TRT Çocuk Dergisi, 2012.

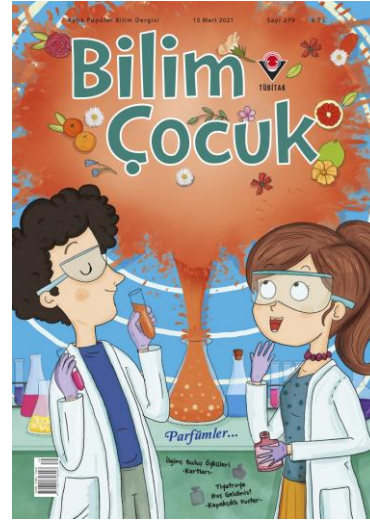
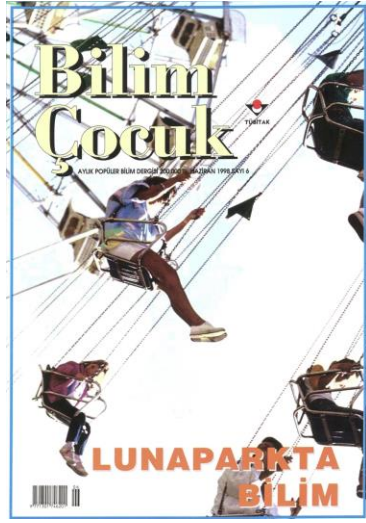
Dergi kapak tasarımlarında kullanılan metinlerde çocukların okurken veya takip ederken kolaylıkla bir alt satıra geçebilmesi için metnin sola blok olarak yazılması önerilmektedir. Soldan hizalanmış bir metin bloğu, soldan okumaya başlayan diller için kolaylık sağlarken, sağdan hizalanmış bir metin bloğu aynı sebepten dolayı metnin okunmasında zorluk yaratabilmektedir (Uçar, 2004: 129) Ancak çok satırlı olmayan metinler, okunabilirliği olumsuz etkilemediği takdirde ortadan blokla ayrılmış

olarak tasarlanabilir. Ayrıca metinlerdeki tracking (metin boyunca dizilen tüm harf arası boşlukların düzenlenmesi), düzenlemesi yapılırken okunabilirliği için harfler ve sözcükler arasındaki boşluğun dengeli bir dağılım göstermesi sağlanmalıdır. Okunabilirliği sağlamak için metin blokları gibi kelimelerin harfleri arasındaki espas boşlukları; kerning'e (Harf Boşluk Düzenlemesi) de dikkat edilmesi gerekmektedir (Sarıkavak, 2004: 104-107). Dikkat edilmesi gereken bir diğer konu paragraf diziliminde yapılan yanlışlardan dul (widow) ve yetim (orphan) sözcüklerdir. Paragraf veya kolon sonlarındaki oldukça kısa sözcüklere ya da hecelere dul sözcükler, paragraf veya kolonların başlangıç satırında görülen kısa sözcüklere ya da hecelere yetim sözcükler denilmektedir. Bu iki sorun da yarattıkları fazla boşluk nedeniyle okuyucunun gözünü rahatsız edip, okumanın akışını bozmaktadır (Erdoğan Aydın, 2015: 137).

İmge

Yazı dilini henüz çözememiş çocuklarda bilginin imge ile anlatılması önemlidir. Anlatımı açıklayan imge illüstrasyon veya resim aracılığıyla sağlanmaktadır. Çocuk edebiyatı kuramcıları Nikolajeva ve Scott (2006: 61-83), çocuk kitaplarında yer alan metinlerin yalnızca mekân tanımlayabildiğini, illüstrasyonun ise bilginin gerçekliğini gösterebileceğini belirtmişlerdir. Dergi kapak tasarımında yer verilen illüstrasyonda da bu yaklaşım geçerlidir; çocuk imge aracılığı ile dergi ile iletişim kurar ve dergiyi anlamlandırır. Çocukların dergi ile pozitif bir iletişim kurmasına etken olan dergi resimlemelerinde birtakım hassasiyetler öncelikli olarak değerlendirilmelidir. Öncelikle dergi kapağında yer verilen görsel unsur ilgili hedef kitledeki çocukların estetik algılarını geliştirecek özellikte sanatsal bir yapıda olması gerekmektedir. Dergi kapak tasarımında kullanılan imgeler özgünleştirilmeli ve çocuğun hayal dünyasını olumlu yönde desteklemelidir. Kapak tasarımındaki imgeyi tasarlayan sanatçı, ilgili yaş grubunun gelişim özelliklerine hâkim olmalıdır (Şimşek, 2016: 62-63).

Çocuğun görsel okuma yapabilmesi için tipografik düzen gibi kapak tasarımındaki imgesel anlatımın da çocuğun algı seviyesine uygun olması beklenmektedir (Hunt, 2002: 72). Örneğin okul öncesi çocuklara yönelik dergi resimlemelerinde derginin içeriğini veya aktarmak istediği bilgiyi ayrıntılı şekilde açıklayan nitelikte olması önem taşımaktadır (Kazancı Gül, 2018: 23). Derginin içeriğinde aktarılacak bilginin kapak tasarımındaki görsel anlatımın yorumu ile bambaşka zenginliğe ulaşabilir. İkisi arasındaki uyum ve ritim çocuğa zevkli bir okuma sağlaması, hayal gücünü desteklemesi ve kitap sevgisi kazanımı açısından önemlidir (Karatay, 2011). Örneğin Bilim Çocuk Dergisi'nin 1998 yılının 6. sayısında kapak tasarımında yer verilen fotoğraf hedef kitle çocukların dikkatini çekecek, derginin içeriğini yansıtacak bir anlatım taşımamaktadır. Ayrıca kapaktaki tipografik tasarım okunaklılıkta zorluk yaratmaktadır. Derginin ilerleyen yıllarına ait 2021 yılındaki tasarımında ise kapaktaki illüstratif anlatım hem çocuğun hayal dünyasını olumlu yönde destekleyen hem de çocukla iletişim kuracak bir yaklaşımda çözümlendiği gözlemlenmektedir. (bkz. Görsel 4-5)

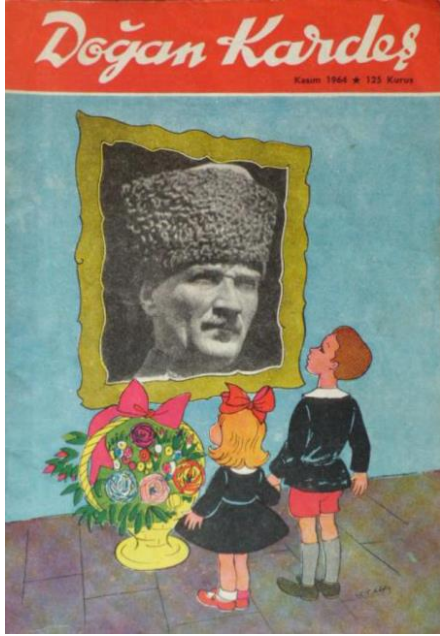
Görsel 4. Bilim Çocuk Dergisi, 1998. **Görsel 5.** Bilim Çocuk Dergisi, 2021.

Renk

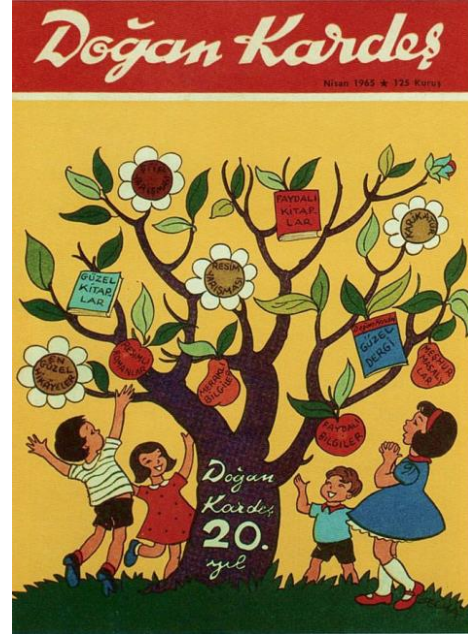
Renk ögesi, bir dergiyi tanıtan önemli iletişim araçlarından biri olarak kabul edilmektedir. Renk, bir bilginin nasıl okunacağı üzerinde bilgi vermekte, izleyene estetik açıdan etkisine almaktadır (Tuzcu, 2021: 54). Okuyucuya aktarılacak bilginin havasını ve atmosferini güçlendirir. Her rengin yalnızca kendine özgü ilişkileri olmakla kalmaz, aynı zamanda bir illüstrasyondaki renk, sözcükler okunmadan önce genellikle öykünün tonunu da iletmektedir. Dergi kapak tasarımında çocukların dikkati çekmek için canlı renklerin kullanılmasının yanında ayrıca zıt renklerin kontrastlığından da yararlanılması önerilmektedir (Özek, 2015: 23). Kapak tasarımında imge oluşturulurken renk tercihlerinde gerçekçi veya gerçek olması gerekmemektedir (Gülpınar, 2010: 50). Örneğin ağaçlar mavi veya pembe, köpekler kırmızı veya filler çok renkli olabilir. Önemli olan, çocuğun görüntüleri ve şekilleri tanımlayabilmesidir (Tuzcu, 2021: 55). Çocukların dünyasında, farklı renk grupları duygusal ve görsel açıdan güçlü ipuçları taşımaktadır. Renk, bir ruh halini aktarabilir, gerçekliği tanımlayabilir veya bilgileri kodlayabilir. Duygusal açıdan kırmızı ve tonları kızgınlığı, mavi ve tonları sakinliği, yeşil ve tonları hastalık ya da yoksulluğu ifade edebilir. Hartas (2004) renklerin uzaklık bilgisini de taşıdığını ifade etmektedir. "Kırmızı, turuncu ve sarı gibi sıcak renklerin daha yakında algılanırken, mavi, yeşil ve mor gibi soğuk renklerin daha çekinik kalmaları ve dinginlik ifade etme özelliklerinden dolayı daha uzakta algılandığını" belirtmektedir (Hartas, 2004: 70). Ayrıca tasarımcılar dergi kapak tasarımında bazı unsurları öne çıkarmak ve diğer şeyleri gizlemek için rengi kullanırlar. Bu bağlamda renk, ayırt etme ve bağlantı kurma, vurgulama ve gizleme işlevi görmekte, tasarım sürecinin ayrılmaz bir parçası haline gelmektedir. Çocukların hızla dağılabilecek dikkatini yoğunlaştırabilecek güce sahiptir.

Çocuklar için hazırlanan illüstrasyonlarda renk kullanımının da etkisi önemlidir. Verilen ifadelerin algılanmasını artıran, illüstrasyona güç katan renk çocuklarında dikkatini çekmelidir. Kullanılan birden fazla renk arasında karmaşa değil bir renk armonisi gözetilmelidir. Tasarım elemanları en uygun şekliyle kullanılmalı diğer unsurların önüne geçmemelidir (Tür ve Turla, 1999: 33). Renklerin uyumlu şekilde kullanılması çok sesli bir orkestra müziği gibi estetik açıdan izleyeni büyüleyebilir (Tuzcu, 2021: 70). Ayrıca dergi tasarımında seçilecek kurumsal renk, her bir sayıda aynı şekilde

devam etmesi derginin tasarım dili, tanınırlığı adına önem taşımaktadır. Araştırma kapsamında incelenen dergiler arasında Doğan Kardeş dergisinin bu yaklaşımı uyguladığı gözlemlenmektedir. Derginin her sayısında dergi kapağının üst kısmında kırmızı dikdörtgen bir alan içine dergi isminin yazıldığı görülmektedir. (bkz. Görsel 6-7)

Görsel 6. Doğan Kardeş Dergisi, 1964.

Görsel 7. Doğan Kardeş Dergisi, 1965.

Sayfa Düzeni

Tasarlanacak olan bir fikrin okuyucuya aktarılabilmesi için zihinde tasarı halindeyken görsel olarak nasıl çözümleneceğinin planlanması gerekir. Bu noktada sayfa düzeninin planlanması, diğer bir ifadeyle verilmek istenen mesajın okuyucuya daha kolay aktarılmasına yönelik görsel düzenlemenin yapılması gerekmektedir. Bir tasarımı oluşturacak farklı öğeler, öncelikle tipografi ve imgeler, aralarında açık ayrımlarla sayılarak üzerinde düzenlenecek ayrı bileşenler olarak düşünülmektedir (Ambrose ve Harris, 2013: 89). Bu düzenlemeyle birlikte farklı tasarım yaklaşımları, görsel yönden ürünü ayırt ederek farklı bir şekilde konumlandırılmasına olanak sağlamaktadır. Simetri ve asimetri tasarım yaklaşımı arasında farklığa bakıldığında simetride olağan akışta bir durgunluk hali, düzen ve kurallara bağlı olmak hâkimken asimetride ise hareket, kurallardan sıyrılma ve farklı bir açıdan yaklaşma, bağımsız hareket etmeyle özdeşleşmiştir.

Çocuklara yönelik dergi kapak tasarımında tipografi ve imgenin okumasını kolaylaştıracak bir sayfa düzeni tasarlanmalı, sayfa yüzeyi üzerinde yoğun ve karmaşık bir görüntü yaratmamak adına gerekli boşluklar bırakılmalı, tasarım okuyucunun gözünü yormayacak şekilde oluşturulmalıdır (Temizyürek vd., 2016: 32). Bu bağlamda imge ve tipografik düzen uyum içinde olmalı her iki öğe de birbirinin okunabilirliği tehdit etmemelidir. Özellikle okul öncesi gruba yönelik dergi kapak tasarımlarında simetrik kompozisyonların oluşturulması çocuğun aktarılan bilgiyi kavraması adına önem taşımaktadır (Tuzcu, 2021: 60). Örneğin Kırmızıfare dergisinde kapak tasarımı kompozisyonunda imge, tipografik düzen ve gerekli boş alanlar kullanılarak okunabilirlik sağlanmıştır. Ancak Türkiye

Çocuk Dergisi'nde imge ve tipografik düzen iç içe geçmiş, bu durum görsel bir karmaşa yaratmıştır. (bkz. Görsel 8-9)

Görsel 8. Kırmızı Fare Dergisi, 1994. **Görsel 9.** Türkiye Çocuk Dergisi, 2013.

Araştırma Yöntemi

Bu araştırma Türkiye'de Cumhuriyet sonrası yayın hayatına başlayan çocuk dergi kapaklarındaki görsel tasarımın yıllar içerisindeki değişimini ortaya çıkarmak amacıyla yapılmıştır. Çocuklara yönelik hazırlanan çocuk dergilerin tasarım ve görsel özelliklerini inceleyerek, önceden belirlenen kontrol listesine uygun olarak içerik analizi yöntemi kullanılmıştır. İçerik analiz ilk olarak metinlerin sistematik bir şekilde düzenlenerek sözcüklerin daha önce belirlenen ölçütlere göre düzenlenerek küçük birimler haline getirildiği yenilenebilir, objektif bir yaklaşımdır. İçerik analiz süreci, bir sınıflandırma şemasına göre ham mesajların (metinsel materyal, görsel imgeler, çizimler) kodlanmasından oluşur (Kondracki et al, 2002: 224). İçerik analiz de araştırmacılar sosyal iletişimin kanıtları olan mesajları sistematik ve objektif olarak incelerler ve ayırt edici özelliklerini tanımlayarak iletişimin kaynağına ya da iletişimin diğer durumlarına ilişkin tahmin yürütürler (Hepkul, 2002: 2). İçerik analize yönelik araştırmalar ilk olarak 16. yüzyılda kitlelerin bilgilendirilmesinde belirleyici bir rol üstlenen gazeteler üzerine yapılan çalışmalarla başlamıştır. Klinik ve sosyal bilimlerde kullanılan mülakat-tartışma görüşmelerinden, öykü, film, televizyon programı, reklam, gazete ve dergilere ilişkin içeriklere kadar pek çok türdeki yazılı bileşenlerin analiz edilmesinde içerik analizi' yönteminin kullanıldığı görülmektedir (Macnamara, 2005: 1).

Verilerin Toplanması

İçerik analizi için kodlama kategorileri McMullen (2019) tarafından hazırlanan form üzerinde değişiklikler yapılarak oluşturulmuştur. Bu çalışma, iki doğu ülkesi (Çin ve Japonya) ile iki batı ülkesi (Almanya ve Birleşik Krallık) tasarım çalışmalarındaki temel grafik tasarım öğelerinin kullanımını karşılaştırarak benzeşen ve ayırt edici yönlerini ortaya çıkarmak amacıyla yapılmıştır. Bu araştırmada kodlama kategorileri üzerinde değişiklik yapılarak araştırmada belirlenen hedeflerin ortaya çıkarılmasına uygun hale getirilmiştir. Bu dergilerin görsel özelliklerinin incelenmesi amacıyla

hazırlanan kontrol formu dergi isimleri, kullanılan renkler, sayfa düzeni, tipografi, imge, görsel stil ve açıklayıcı ikinci başlık olmak üzere altı başlık ve başlıkların altında yer alan toplam 39 maddeden oluşmaktadır. Bu kontrol formu temel alınarak içerikler bu konuda uzman iki araştırmacı tarafından kodlanmıştır. Çalışmanın evrenini oluşturan *Bilim Çocuk (1998-)*, *Çocuk Haftası (1943-1958)*, *Çocuk Sesi (1928-1948)*, *Doğan Kardeş (1960-1975)*, *KırmızıFare (1990-2007)*, *TRT Çocuk (2012-)*, *Türkiye Çocuk (2012-2019)*, *Yavru Türk* dergileri tabakalı (zümrelere göre) örnekleme tekniği kullanılarak kronolojik olarak toplanmıştır. Çalışmanın evrenini oluşturan dergiler dijital milli kütüphane, TÜBİTAK dergi arşivi ve Google arama motoru üzerinden tarama yapılarak toplanmıştır. Tarama faaliyetleri sonucunda elde edilen dergiler, yayın yılı, sayıların devam edip etmediği ve belirlenen kategorilere uygunluk bakımından değerlendirilmiş, uygun olmayan görseller çalışmanın örnekleminde çıkarılmıştır.

Verilerin Analizi

Nitel verilerin çözümlenmesinde birçok çalışma da kullanılan içerik analiz tekniğinden faydalanılmıştır. Betimsel analiz sonucu çıkarılan veriler ya da yorumlar, içerik analizinde detaylı bir şekilde işleme tabi tutularak daha önce görülmeyen kavram ve temalar bu analiz sonucu ortaya çıkmaktadır (Yıldırım ve Şimşek, 2006: 227). Çalışmada toplanan veriler Microsoft Excel formatında oluşturulan tablodaki kategorilere göre kodlanmıştır. Bu tabloda görsellerin tanımlayıcı bilgileri (dergi isimleri, renkler, sayfa düzeni, tipografi, imge, ikinci başlık) ile yöntemle yönelik bilgilerin yer aldığı (yöntem, deseni, veri toplama aracı, çalışmanın örnekleme, kullanılan veri analiz yöntemi) yer almaktadır.

Görsel bileşenlerin belirlenen özelliklere göre sınıflandırıldığı form üzerinden kodlama sonucu elde edilen veriler IBM SPSS 23 programına aktarılmıştır. Aktarılan verilerin doğrulanması sonrası frekans ve yüzde oranları ile betimleyici istatistiksel hesaplamalar yapılmıştır. Bu araştırmada 655 adet çocuk dergisi görsel açıdan analiz edilmiştir. Araştırmanın sınırlılıkları Bilim Çocuk'un %40,9 (266), Çocuk Sesi'nin %20,8 (135), Doğan Kardeş'in %1,8 (12), TRT Çocuk'un, %7,4 (48), Türkiye Çocuk'un %5,2 (34), Yavru Türk'ün %1,5 (10), Kırmızıfare'nin %9,4 (61), Çocuk Haftası'nın %12,9 (84) sayıdan oluşmaktadır.

Bulgular ve Yorum

Araştırmanın örneklemini oluşturan 655 adet çocuk dergisi kapağındaki görsellerin renk dağılımı incelenmiş Tablo 1'de dergilerin görsellerin sayfa içerisinde renk dağılımı belirlenen kriterlere uygun olarak sıcak renkler, soğuk renkler, nötr (akromatik) renkler, armonik renkler değerleri temel alınarak kodlanmıştır. Bu renklerden kırmızı, turuncu, sarı sıcak renkleri, mavi, yeşil ve mor soğuk renkleri ve siyah, beyaz ve gri tonlar nötr renkler kategorisinde yer almaktadır. Tasarımın ana bileşenlerinden biri olan renklerin kullanıcının yaş grubuna ve belirlenen hedef kitle üzerinde yaratacağı psikolojik etkileri göz önüne alınarak uygulanması gerekmektedir.

Tablo 1. Dergilerin Renge Göre Dağılımları

Renkler	Bilim Çocuk	Çocuk Sesi	Doğan Kardeş	TRT Çocuk	Türkiye Çocuk	Yavru Türk	Kırmızı Fare	Çocuk Haftası
	N (%)	N (%)	N (%)	N (%)	N (%)	N (%)	N (%)	N (%)
Sıcak Renkler								
<i>Kırmızı</i>	6 (2,3)	18 (13,3)	1 (8,3)	-	1 (2,9)	1(10)	-	3 (3,6)
<i>Sarı</i>	16 (6)	7(5,2)	1 (8,3)	-	-	1(10)	3 (4,9)	28 (33,3)
<i>Turuncu</i>	11 (4,1)	2 (1,5)	-	-	-	-	2 (3,3)	4 (4,8)
<i>Pembe</i>	2 (0,8)	-	-	1(2,1)	-	-	-	2 (2,4)
Soğuk Renkler								
<i>Mavi</i>	51(19,2)	14 (10,4)	1(8,3)	7(14,6)	8 (23,5)	1(10)	20 (32,8)	29 (34,5)
<i>Yeşil</i>	25 (9,4)	7 (5,2)	-	3 (6,3)	5 (14,7)	-	6 (9,8)	15 (17,9)
<i>Mor</i>	16 (6)	1 (0,7)	-	-	-	-	1 (1,6)	-
Nötr Renkler								
<i>Siyah</i>	17 (6,4)	1 (0,7)	-	-	-	-	2 (3,3)	-
<i>Beyaz</i>	6 (2,3)	-	-	-	-	-	-	-
<i>Gri</i>	7 (2,6)	1(0,7)	1(8,3)	1(2,1)	-	3(30)	2 (3,3)	3 (3,6)
<i>Siyah /Beyaz</i>	1 (0,4)	31 (23)	1(8,3)	-	-	-	-	-
Armonik Renkler	108 (40,6)	53 (39,3)	7 (58,3)	36 (75)	20 (58,8)	4 (40)	25 (41)	-

Tablo 1'e göre dergi kapakları incelendiğinde, Bilim Çocuk'un %40,9 (266), Çocuk Sesi'nin %20,8 (135), Doğan Kardeş'in %1,8(12), TRT Çocuk'un, %7,4 (48), Türkiye Çocuk'un (%5,2) 34, Yavru Türk'ün %1,5 (10), KırmızıFare'nin %9,4 (61), Çocuk Haftası'nın %12,9 (84) çalışmanın örneklemini oluşturmaktadır. Bu tabloya göre toplam 650 örneklemin renk dağılımı aşağıda özetlenmiştir. İlk olarak %38,9 (253) armonik rengin en fazla kullanıldığı, ikinci olarak %20,2 (131) sayıda mavi rengin kullanıldığı, üçüncü olarak %9,4, (61) sayıda ise yeşil rengin kullanıldığı, dördüncü olarak %5,1, (33) siyah- beyaz renk dağılımının kullanıldığı görülmüştür. Dergi kapak tasarımında yer verilen illüstrasyon ya da resimde genelde canlı renklerin tercih edildiği görülmektedir. Bu yaklaşım çocukların dikkatini çekmek adına önem taşımaktadır. Ayrıca dergi kapaklarında Doğan Kardeş dergisi dışında hiçbir derginin kapak tasarımında kurumsal bir renk kullanılmadığı saptanmıştır. Tüm dergi sayılarında ortak bir dil oluşturulması, okuyucuda bilinirlik sağlaması adına önem taşıyan bu yaklaşım; incelenen dergilerin günümüz sayılarında da uygulanmadığı görülmektedir. Doğan Kardeş dergi kapak tasarımlarında ise dergi kapak tasarımlarının üst alanında kırmızı dikdörtgen arka plan üzerine beyaz dergi ismine yer verilerek tüm sayılarda ortak bir dil yaratılmıştır. Bilim Çocuk'un %40,9 (266), Çocuk Sesi'nin %20,8 (135), Doğan Kardeş'in %1,8(12), TRT Çocuk'un, %7,4 (48), Türkiye Çocuk'un (%5,2) 34, Yavru Türk'ün %1,5 (10), KırmızıFare'nin %9,4 (61), Çocuk Haftası'nın %12,9 (84), sayfa düzeninin dağılımlarına yönelik bulgular Tablo 2'de verilmiştir.

Tablo 2. Dergilerin Sayfa Düzenine Göre Dağılımları

Sayfa düzeni	Bilim Çocuk		Çocuk Sesi		Doğan Kardeş		TRT Çocuk		Türkiye Çocuk		Yavru Türk		Kırmızı Fare		Çocuk Haftası	
	N	(%)	N	(%)	N	(%)	N	(%)	N	(%)	N	(%)	N	(%)	N	(%)
Simetri	24	(%9)	127	(%94,1)	6	(%50)	7	(%14,6)	-	10	(%10)	22	(%36,1)	10	(%11,9)	
Asimetri	242	(%91)	8	(%5,9)	6	(%50)	41	(%85,4)	34	(%10)	-	39	(%63,9)	74	(%88,1)	

Tablo 2 incelendiğinde dergilerin %68,3 (444) sayısının asimetric olarak tasarlanırken, %31,7 (206) derginin ise simetrik olarak tasarlandığı görülmektedir. Bilim Çocuk Dergisi'nin %9,0 (24) simetri tasarımıyla görsellerin düzenlendiği görülürken zamanla görsel tasarım yaklaşımı değişikliğe uğrayarak %91,0 (242) asimetric yaklaşıma geçiş yapıldığı görülmektedir. Çocuk Dergisi'nin sayfa yapısı incelendiğinde %94,1 (127) simetrik tasarımın hâkim olduğu bazı sayılarda ise %5,9 (8) asimetric yaklaşımın tercih edildiği sonucuna ulaşılmıştır. Yakın dönem de yayın hayatına başlayan TRT Çocuk dergisinin sayfa yapısı incelendiğinde ilk sayılarında %14,6 (7) sayısında simetrik bir kompozisyon yaklaşımı ön plandayken zamanla görsel anlatım dilinde değişikliğe giderek %85,4 (41) sayısında asimetric bir düzenleme anlayışı belirlediği görülmüştür. Araştırma kapsamında incelenen Türkiye Çocuk ve TRT Çocuk dergi kapak tasarımlarında genellikle asimetric tasarım yaklaşımının uygulandığı görülmektedir. Bu dergilerin hedef kitlesi; 7 ile 14 yaş grubudur. Bu sebeple kapak tasarımında tercih ettikleri yaklaşım hedef kitlenin okunabilirliği açısından zorluk oluşturmamaktadır. Araştırmalar, özellikle okul öncesi gruba yönelik dergi kapak tasarımlarında simetrik kompozisyon uygulamasını önermektedir.

Tablo 3. Dergilerin Yazı Karakteri Seçimi ve Hizalamaya Göre Dağılımları

Yazı Karakteri / Hizalama	Bilim Çocuk		Çocuk Sesi		Doğan Kardeş		TRT Çocuk		Türkiye Çocuk		Yavru Türk		Kırmızı Fare		Çocuk Haftası	
	N	(%)	N	(%)	N	(%)	N	(%)	N	(%)	N	(%)	N	(%)	N	(%)
Tırnaksız Sola	-		11	(%8,1)	-		-		10	(%29,4)	-		-		-	
Tırnaksız Sağa	-		5	(%3,7)	-		-		-		-		-		-	
Tırnaksız Merkeze	93	(%35)	119	(%88,1)	12	(%100,0)	48	(%100,0)	24	(%70,6)	10	(%100,0)	61	(%100,0)	84	(%100,0)
Tırnaklı Sola	33	(%12,4)	-		-		-		-		-		-		-	
Tırnaklı Merkeze	140	(%52,6)	-		-		-		-		-		-		-	

Harflerin uç kısımlarında tırnak, çengel, çentik, çıkıntı gibi yapıların yer almadığı fontlar serifli (tırnaklı) yazılar olarak kabul edilmektedir. Bir yazı da ayırt edici bir özellik taşıyan serifler metin içerisinde harflerin ayırt edilmesini sağlayarak hem okuyucunun gözünde süreklilik sağlar hem de metnin okunurluğunu artırır (Ambrose ve Harris, 2012: 86). Times New Roman, Saonara, Coachella, Adeg Serif Saonara, Coachella, Adeg Serif bu yazı karakterleri arasında yer alır. Tırnaksız (Sans Serif) yazı karakterleri ise harflerin alt uç ve üst uç bölümlerinde tırnak, çengel, çentik, çıkıntı gibi yapıların yer almadığı düz fontlardır. Bu yazı karakterlerine Arial, Futura, Helvetica, Avant-Garde, Gill, Univers örnek olarak gösterilebilir (Erdal, 2015: 86).

Tablo 3 incelendiğinde dergilerin %69,4 (451) sayıdaki tırnaksız yazı karakterlerinin seçilerek merkeze yerleştirildiği, %21,5 (140) derginin ise tırnaklı yazı karakteri seçilerek merkeze konumlandırıldığı görülmektedir. 655 örnek alanında yer alan %5,1 (33) derginin ise tırnaklı yazı karakteri seçilerek sola hizalandığı, %3,2 (21) dergideki yazı karakterinin tırnaksız sola konumlandırıldığı görülmüştür. Türkiye'de yayın hayatına başlayan çocuk dergilerinin görsel dilini çözümlenmek amacıyla yürütülen çalışma da görsel dili oluşturan öğelerden biri olan yazı karakterindeki değişiklikler aşağıda özetlenmektedir. İlk olarak Bilim Çocuk'un %40,9 (266) sayısında yazı karakterinin ilk olarak %52,6 (140) yazı karakterinin tırnaklı yazı karakterleri seçilerek merkeze konumlandırıldığı, %12,4 (33) sayıda yazıların konumunda değişikliğe giderek tırnaklı yazı karakterlerinin seçilerek sola hizalandığı görülmüştür. Zaman içerisinde yazıların sayfa içerisinde konumu değişikliğe giderek %35,0 (93) sayıda tırnaksız (Sans Serif) yazı karakteri tercih edilmiştir.

Yukarıdaki açıklamalarda da belirtildiği gibi dergi kapak tasarımında harflerin okunabilirliği sağlandıktan sonra tırnaklı ya da tırnaksız yazı karakteri kullanımını fark etmemektedir. Ancak derginin görsel kimliği adına dergi adı ya da açıklama metninin sayfa düzeninde her sayıda aynı yerde tasarlanması önem taşımaktadır. Türkiye Çocuk dergi sayılarında her kapak tasarımında açıklama bilgilerinde farklı yazı karakterlerinin kullanıldığı, bazı yazı karakterlerinin okunabilirliği sağlamada zorluk yarattığı görülmektedir. Ayrıca dergi ismindeki tipografik düzende özellikle eski sayılarda "Türkiye" yazısında oldukça küçük font tercih edilmiştir. Bu durum dergi isminin tümünün bir bütün olarak okunmasında zorluk oluşturmaktadır. Aynı durum TRT Çocuk Dergisi yazısında da bulunmaktadır. Özellikle derginin bazı sayılarında TRT yazısı arka plan ile karışmakta, dergi isminin bir bütün olarak okunmasında kopukluk yaratmaktadır. Ayrıca dergi ismindeki "dergisi" kısmı da dergi ismi ile bir bütünlük oluşturmamaktadır. Bu durum dergi ismindeki her bir kelimedeki kullanılan yazı fontunun birbiri ile ortak bir dilde olmamasından kaynaklanmaktadır.

Tablo 4. Dergilerin Kullanılan Görsel Öğelere Göre Dağılımları

İmge	Bilim Çocuk		Çocuk Sesi		Doğan Kardeş		TRT Çocuk		Türkiye Çocuk		Yavru Türk		Kırmızı Fare		Çocuk Haftası	
	N	(%)	N	(%)	N	(%)	N	(%)	N	(%)	N	(%)	N	(%)	N	(%)
İllüstrasyon	126	(%47,4)	88	(%65,2)	10	(%83,3)	47	(%97,9)	22	(%64,7)	10	(%100)	59	(%96,7)	84	(%100)
Resim	82	(%30,8)	44	(%32,6)	2	(%16,7)	-	-	10	(%29,4)	-	-	-	-	-	-
İllüstrasyon & Resim	58	(%21,8)	3	(%2,2)	-	-	1	(%2,1)	2	(%5,9)	-	-	2	(%3,3)	-	-

Çocuk Haftası, KırmızıFare ve Yavru Türk dergi kapak tasarımlarının her sayısında aynı illüstratif dilde resimlemeler yapılmış, bu yaklaşım tüm dergi sayılarında ortak bir görsel dil sağlamıştır. Ancak Çocuk Sesi, Bilim Çocuk, Doğan Kardeş, Türkiye Çocuk, TRT Çocuk dergilerinde kapak tasarımlarının bazı sayılarında fotoğraflara yer verilirken, bazı sayılarında ise illüstrasyonlara yer verilmiştir. Her sayıdaki görsel dildeki üslup farklılık göstermiş, bu durum derginin ortak bir görsel dil oluşturması adına olumsuzluk yaratmıştır.

Tablo 5. Dergilerin Kullanılan Görsellerin İmge Türlerine göre Dağılımları

İmge Türleri	Bilim Çocuk		Çocuk Sesi		Doğan Kardeş		TRT Çocuk		Türkiye Çocuk		Yavru Türk		Kırmızı Fare		Çocuk Haftası	
	N	(%)	N	(%)	N	(%)	N	(%)	N	(%)	N	(%)	N	(%)	N	(%)
Gerçekçi Görseller	127	(%47,7)	49	(%36,3)	2	(%16,7)	1	(%2,1)	11	(%32,4)	-	-	1	(%1,6)	-	-
Stilize Görseller	124	(%46,6)	86	(%63,7)	10	(%83,3)	11	(%22,9)	22	(%64,7)	10	(%100)	60	(%98,4)	84	(%100)
3D Görseller	5	(%1,9)	-	-	-	-	36	(%75,0)	1	(%2,9)	-	-	-	-	-	-
Soyut Görseller	10	(%3,8)	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-

Sanatsal biçimle meydana getirilmiş bir resim, çocuğun bu süreçte kendi imgelemlerinde tamamlama çabaları hem bilişsel hem de duyuşsal içerikli birçok davranışın kazanılması sürecini başlatır (Sever, 2018: 173). Bilim Çocuk'un %40,9 (266), Çocuk Sesi'nin %20,8 135 sayısında Doğan Kardeş'in %1,8 (12), TRT Çocuk'un, %7,4 (48), Türkiye Çocuk'un %5,2 (34), Yavru Türk'ün %1,5 (10), KırmızıFare'nin %9,4 (61) dergilerinde kullanılan görsellerin yıllar içinde dağılımları Tablo 5'de yer almaktadır. Çalışmanın en büyük örneklem alanında yer alan Bilim Çocuk dergisinin %47,7 (127) sayısında gerçekçi görsellerin sayfa tasarımında sıklıkla kullanıldığı görülmüştür. %46,6 (124) sayısında ise sayfa tasarımında değişikliğe giderek fotogerçekçi görseller yerine stilize anlatım dili kullanılmıştır. Çocuklara yönelik hazırlanan kitaplarda ve dergilerdeki illüstrasyonların belirlenen hedef kitlenin algıma düzeyine uygun tasarlanması gerekir. İllüstrasyon, resim sanatıyla karikatür arasında sınırlar belli olmasa da yazın, başlık ve slogan gibi elemanları ayrıntılı bir şekilde görsel açıdan ifade eden veya bir mesajı aktarmak, bir olguyu görsel hale getirmek için yapılan resimlemelerdir (Yöntem, 2017: 1). İllüstrasyon sanatçısının tasarım sürecindeki rolü ise çocuğun, hayal gücünü, görsel hafızasını, yaratıcılığını ve teknik becerisini kullanarak görselleştirmek ve en iyi şekilde sunmak olmalıdır (Özek, 2015: 13). Ayrıca çocuklar için hazırlanan illüstrasyon, ticari amaç güden kitaplardan renkleri ve tasarımları açısından tamamı ile ayrılmakta ve sadece belirli yaş gruplarına hitap etmelidir (Becer, 2002: 211). İllüstrasyonlar, okuma yazmayı bilen çocuklar için metnin keşfedilmesi için kavramsal ipuçları sunarken, okuma yazmayı henüz bilmeyen çocuklar için ise hikâyenin kendisidir (Ersan, Bayraktar, 2021: 1363). Bir nesnenin üç boyutlu (3B) modellemesi, veri toplamayla başlayan ve bir bilgisayarda görsel olarak etkileşimli bir 3D sanal modelle biten bir süreç olarak görülebilir (Remondino, El-Hakim, 2006: 270). Bilim çocuk dergisinin %1,9 (5) sayısında ise bilgisayar teknolojisinde yaşanan gelişmelerle birlikte 3D tasarımların sıklıkla kullanıldığı görülmüştür. %3,8 (10) sayıda ise konusu ve verilmek istenen mesaja uygun olarak soyut görsellere yer verilmiştir. Çalışmanın örneklem alanı içerisinde yer alan 135 Çocuk sesi dergisi, görsel açıdan incelendiğinde %36,3 (49) sayıda gerçekçi görsellerin kullanıldığı %63,7 (86) sayıda ise stilize görseller ve illüstrasyonların görsel açıdan sıklıkla kullanıldığı görülmüştür.

Tablo 6. Dergilerde İkinci Başlık Kullanımına Göre Dağılımları

İkinci Başlık	Bilim Çocuk	Çocuk Sesi	Doğan Kardeş	TRT Çocuk	Türkiye Çocuk	Yavru Türk	Kırmızı Fare	Çocuk Haftası
Var	266 (%100)	27(%20)	-	43(%89,6)	11(%32)	1(%10)	2(%3,3)	84(%100)
Yok	-	108 (%80)	12 (%100)	5 (%10,4)	23 (%67,6)	9 (%90)	59 (%96,7)	-

Çalışmanın örneklem alanı Bilim Çocuk'un %40,9 (266), Çocuk Sesi'nin %20,8 (135), Doğan Kardeş'in %1,8 (12), TRT Çocuk'un, %7,4 (48), Türkiye Çocuk'un %5,2 (34), Yavru Türk'ün %1,5 (10), KırmızıFare'nin %9,4 (61), Çocuk Haftası %12,9 (84) sayıdan oluşmaktadır. Bu dergilerdeki görsellerin anlaşılabilir kılınmasında ve sayıda hangi temanın yer aldığına ilişkin bilgi veren ikinci başlık kullanımının dergilere göre dağılımı Tablo 6 da yer almaktadır. Çalışmanın en büyük örnek grubu içerisinde yer alan Bilim Çocuk'un %40,9 (266) dergisinin de verilmek istenen mesaja ve sayılardaki temalara uygun olarak ikinci başlıklara tüm sayılarda yer verildiği görülmüştür. Çocuk Dergisinin %20,0 (27) sayısında ikinci başlık kullanılırken %80,0 (108) sayıda ise okuyuculara iletilmek istenen mesaj doğrudan görseller üzerinden verilmeye çalışılırken ikinci başlık kullanımından vazgeçilmiştir. TRT Çocuk dergisinin %89,6 (43) sayısında ikinci başlık kullanılırken %10,4 (5) dergide ise ikinci başlık kullanılmamıştır. KırmızıFare dergisinin %96,7 (59) sayıda ikinci başlık kullanılmadığı %3,3, (2) sayıda açıklayıcı ikinci başlıklara yer verildiği görülmüştür.

Sonuç ve Öneriler

Çalışma farklı dönemlerde yayın hayatına başlayan sekiz dergi (Bilim Çocuk, Çocuk Sesi, Doğan Kardeş, TRT Çocuk, Türkiye Çocuk, Yavru Türk, Kırmızı Fare, Çocuk Haftası) seçilmiş, bu dergilerin kapakları görsel bileşenleri açısından değerlendirilmiştir. Sayfa tasarımında renklerin dağılımı, sayfa düzeni, yazı özellikleri, görsel stiller ve ikinci başlık kullanımı açısından incelenmiş, kapak tasarımının görsel kimliği araştırılmıştır. Görsel açıdan dergilerinin genel itibarıyla hedef kitleye uygun olarak hazırlanıp hazırlanmadığı çalışmanın temel inceleme alanını oluşturmuştur. Dergi kapak tasarımında kullanılan; tipografi, imge, renk ve sayfa düzeni her bir sayıda aynı tasarım dilinin tüm dergi sayılarında devam edip etmediği kurumsal bir dil oluşturma açısından son derece önem arz etmektedir. Çalışmanın evreni içerisinde yer alan Bilim Çocuk Dergisi'nde kullanılan tipografi, imge, renk özelliklerinin ortak bir dil oluşturmak yerine yıllar içerisinde farklı bir görünüm sergilediği sonucuna ulaşılmıştır. Araştırma kapsamında incelenen dergilerde sadece Doğan Kardeş dergi sayılarında ortak bir dil oluşturulması, okuyucuda bilinirlik sağlaması adına kurumsal renk kullanılmıştır.

Çocuk dergilerine yönelik alan yazında yapılan çalışmalar arasında Demiryürek (2012) yaptığı çalışmada TRT Çocuk Dergisi'nde bulunması gereken yapısal özellikler incelenmiştir. Çalışma sonucunda dergilerin boyutlarının çocuklara uygun olduğu, kullanılan yazı karakterlerinin çocukların okumasını zorlaştıracak yazı karakterleri tercih ettiği, kapaklarda kullanılan görsellerin çocuklara kötü örnek olacak karakterlere yer verilmediği sonucuna ulaşılmıştır. Kuyucu (2016) TRT Çocuk Dergisinin reklam ve içerik stratejisini belirlemeye yönelik yapılan çalışma sonucunda derginin tüm bölümlerinde kullanılan görsel öğelerde hem geleneksel karakterlerin yanı sıra hem de özgün karakterlere yer verildiği görülmüştür. Gezmen (2019) Mavi Kırangıç dergisinin promosyon kültürü ve reklamcılık anlayışı açısından yaşanan değişime göre nasıl konumlandırıldığı incelenmiştir. Çalışma sonucunda kullanılan metinlerin çocukların anlayabileceği şekilde hazırlandığı, seçilen yazı karakteri

ve font büyüklüğünün hedef kitlenin yaş aralığı dikkate alınarak hazırlandığı görülmüştür. Gülleb (2021) Çocuklara yönelik hazırlanan dergi tasarımlarının hedef kitlenin yaş aralığı, bilişsel düzeyi ve beklentilerine uygun olup olmadığı KırmızıFare dergisi özelinde incelenmiştir. Dergi boyutu ve kullanılan kâğıt çeşidinin hedef kitleye uygun olup olmadığı çalışmanın bir boyutunu oluşturmuştur. KırmızıFare dergisinin kapak tasarımlarında ve iç tasarımlarında bütünlüğü sağlamadığı bazı sayılarda kapak görselleriyle içeriğin örtüşmediği çalışmanın bir diğer çıkarımını oluşturmuştur. Sue Walker (2003), çocuk kitaplarında yazı karakterlerinin nasıl olması gerektiği konusunda yaptığı analiz sonucunda; harflerin okunabilirliği sağlandıktan sonra, tırnaklı ya da tırnaksız yazı karakteri kullanmanın fark etmediğini tespit etmiştir. Ancak derginin görsel kimliği adına dergi adı ya da açıklama metninin sayfa düzeninde her sayıda aynı yerde tasarlanması önem taşımaktadır. Bu çalışmada diğer çalışmalardan farklı olarak seçilen evren üzerinden Cumhuriyet sonrası çocuk dergi kapak tasarımlarının hedef kitlenin yaş aralığına uygun olup olmadığı ve dergilerin tüm sayılarının görsel kimlik tasarımlarında bir bütünlük sağlayıp sağlamadığı incelenmiştir.

Türkiye Çocuk dergi sayılarında her kapak tasarımında açıklama bilgilerinde farklı yazı karakterlerinin kullanıldığı, bazı yazı karakterlerinin okunmasında zorluk yarattığı görülmektedir. Ayrıca dergi ismindeki tipografik düzende özellikle eski sayılarda “Türkiye” yazısında oldukça küçük font tercih edilmiştir. Bu durum dergi isminin tümünün bir bütün olarak okunmasında zorluk oluşturmaktadır. Aynı durum TRT Çocuk Dergisi yazısında da bulunmaktadır. Özellikle derginin bazı sayılarında TRT yazısı arka plan ile karışmakta, derginin isminin bir bütün olarak okunmasında kopukluk yaratmaktadır. Ayrıca dergi ismindeki “dergisi” kısmı da dergi ismi ile bir bütünlük oluşturmamaktadır. Bu durum dergi ismindeki her bir kelimedeki kullanılan yazı fontunun birbiri ile ortak bir dilde olmamasından kaynaklanmaktadır.

Çocukların dergi ile olumlu bir bağ kurmasına etken olan dergi resimlemelerinde bazı hassasiyetler öncelikli olarak değerlendirilmelidir Çocuklar için hazırlanan dergilerde, kullanılan görseller üzerinden bağlantı kurar ve dergiyi anlamlandırır Bu yüzden seçilen görseller hedef kitlenin yaş grubuna uygun olarak açık ve net olmalıdır. Çocuk Haftası, Kırmızı Fare ve Yavru Türk dergi kapak tasarımlarının her sayısında aynı illüstratif dilde resimlemeler yapılmış, bu yaklaşım tüm dergi sayılarında ortak bir görsel dil sağlamıştır. Ancak Çocuk Sesi, Bilim Çocuk, Doğan Kardeş, Türkiye Çocuk, TRT Çocuk dergilerinde kapak tasarımlarının bazı sayılarında fotoğrafa yer verilirken, bazı sayılarında ise illüstrasyona yer verilmiştir. Her sayıdaki görsel dildeki üslup farklılık göstermiş, bu durum derginin ortak bir görsel dil oluşturması adına olumsuzluk yaratmıştır. Çalışmanın örneklemini arasında yer alan TRT Çocuk dergisinde çocuk kanalında yayınlanan tanınmış ve çocuklar tarafından beğenilen karakterlerin hikâyelerine daha çok yer verilmiştir. Ayrıca bilgisayar teknolojisinde yaşanan gelişmelerle birlikte hedef kitlenin ilgisini çekmek açısından 3D dijital görsellerden sıklıkla yararlandığı bazı sayılarda stilize görseller seçilirken bazı sayılarda gerçekliği ön plana çıkarmak açısından realistik görseller tercih edildiği görülmüştür.

Kapak tasarımında yer alan görsel öğelerin sayfa içerisindeki dağılımı ve boyutları verilmek istenen mesajın okuyucu tarafından doğru bir şekilde aktarılmasında belirleyici olmaktadır. Dergi kapak tasarımında bu kaygıyı dikkate alarak tasarım öğelerinin etkili bir şekilde kullanılması gerekir. Çalışmanın örneklemini arasında incelenen Türkiye Çocuk ve TRT Çocuk dergi kapak tasarımlarında

genellikle asimetrik tasarım yaklaşımının uygulandığı görülmektedir. Bu dergilerin hedef kitlesi; 7 ile 14 yaş grubudur. Bu sebeple kapak tasarımında tercih ettikleri yaklaşım hedef kitle için okunma sürecinde zorluk oluşturmamaktadır.

Araştırma kapsamında incelenen örneklerde de görüldüğü üzere; kapak tasarımında yer verilen tipografi, renk, imge, sayfa düzeni ve görsel kimlik hedef kitle olan çocukların yaş aralığı göz önünde bulundurularak, algı düzeylerine göre tasarlanmalıdır. Tipografik düzende okunabilirliği sağlanması ve çocukların dikkatini çekmek adına canlı renklerin kullanılması önem arz etmektedir. Ayrıca görsel bir kimlik oluşturmak, dergi bilinirliğini yaratmak adına derginin kurumsal bir renginin olması dikkat edilmesi gereken bir diğer unsurdur. Tasarlanan sayfa düzeninde tipografi ve imgenin bir bütünlük içinde sunulması, verilen mesajın okuyucu tarafından kolaylıkla anlaşılması dergi kapak tasarımcısının dikkat etmesi gereken hususlardandır. Kapak tasarımında yer verilen imge, çocukla iletişim kuran bir dilde, bilgiyi aktaran nitelikte ve hayal dünyasına hitap edecek bir tarzda çözümlenmelidir.

Yazar Katkıları

Çalışmaya; 1. Yazar: %50, 2. Yazar: %50 oranında katkı sağlamıştır.

Çıkar Çatışması Beyanı

"Türkiye'de Cumhuriyet Sonrası Çıkan Çocuk Dergi Kapak Tasarımlarının Görsel Analizi" başlıklı makalemiz ile ilgili herhangi bir kurum, kuruluş, kişi ile mali çıkar çatışması yoktur ve yazarlar arasında da herhangi bir çıkar çatışması bulunmamaktadır.

Kaynakça

- Ambrose, G., Harris, P. (2012). *Tipografinin Temelleri*. (Çev. B. Bayrak). İstanbul: Literatür Yayınları.
- Ambrose, G., Harris P. (2013). *Grafik Tasarımın Temelleri, Grafik Tasarımda Sayfa Düzeni*. (D. B. İz, Çev.). İstanbul: Literatür.
- Atabay, M. (2015). *Türk Basın Tarihi 1981'den Günümüze Türk Basın Tarihi ve Gazeteciler*. İstanbul: Paradigma Akademi Yayınları.
- Bağcı, H. (2007). *Dokuzuncu sınıf bilgi ve iletişim teknolojileri ders Kitabının görsel tasarım ilkelerine göre Değerlendirilmesi*. (Yayımlanmamış doktora tezi). Anadolu Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Eskişehir
- Başaran Tas, E. (2008). *Türkiye'de Çocuk Dergilerinin Çocuk Eğitimine Katkısı ve Milliyet Kardeş Dergisi*. (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Becer, E. (1997). *İletişim ve Grafik Tasarım*. Ankara: Dost Kitabevi.
- Becer, E. (2002). *İletişim ve Grafik Tasarım*. Ankara: Dost Kitabevi.
- Demiryürek, G. (2009). *Türkiye Çocuk, Diyanet Çocuk ve Ebe Sobe Çocuk Dergilerinin Yapısal Özellikler Bakımından Değerlendirilmesi*. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Karadeniz Teknik Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Trabzon.
- Demiryürek, G. (2012). TRT Çocuk Dergisi'nin Yapısal Özellikler Bakımından Değerlendirilmesi. *Kastamonu Eğitim Dergisi*, 20 (3), 1017-1034.

- Dizdar, F. (2019). *4-6 Yaş Çocuk Kitabı Tasarımlarının Ebeveyn Üzerindeki Etkisinin İncelenmesi*. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Kütahya Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kütahya.
- Duman, D. ve Doğdu, M. (2010). 1930-1950 Dönemi Çocuk Dergilerinde Yurttaşlık Bilinci Gelişimi Kapsamında Ulus-Devlet Algısının Sağlanması: “Türk Çocuğu- Cumhuriyet Çocuğu. *ÇTTAD*. IX 20 (21)157-170.
- Erdoğan Aydın, D. (2015). *Kitap ve E-Kitap Tasarımının Tarihsel Gelişimi ve Grafik Tasarım İlkeleri Üzerinden İncelenmesi*. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Anadolu Üniversitesi Güzel Sanatlar Enstitüsü, Eskişehir.
- Erdal, G. (2015). *İletişim ve Tipografi*. İstanbul: Hayal Perest Yayınları.
- Ersan, M. & Bayraktar, C. (2021). Resimli Çocuk Kitaplarında Sembolik Temsil ve Kolaj. *Turkish Online Journal of Design Art and Communication*, 11 (4), 1360-1375.
- Ertuğ, H. (1970). *Basın ve Yayın Hareketleri Tarihi*. İstanbul: İstanbul Üniversitesi Yayını.
- Evans, P. (2006). *Exploring Publication Design*. USA: Thomson Delmar Learning.
- Gezmen, B. (2019). Bir Eğitim Aracı Olarak Çocuk Dergileri: “Mavi Kırlangıç” Çocuk Dergisi. *Erciyes İletişim Dergisi*, 6 (1), 59-80. DOI: 10.17680/erciyesiletisim.466195
- Gülleb, O. (2021). Türkiye’de Çocuk Dergiciliğinde Tasarım: Kırmızıfare Dergisi Örneği. *Aksaray İletişim Dergisi*, 3 (2), 331-361. DOI: 10.47771/aid.836045
- Hartas, L. (2004). *How To Draw & Sell Digital Cartoons*. (Çev. M. Sığınr) UK: Ilex.
- Hepkul, A. (2002). Bir Sosyal Bilim Araştırma Yöntemi Olarak İçerik Analizi. *Anadolu Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 18(1), 1-12.
- Hunt, P. (2002). *Children's Literature*. London and New York: Routledge.
- Karaduman, B. (2007). *Bir Derginin Görsel Kimlik Tasarımında Biçim ve İçerik İlişkisi Açısından Tipografinin Önemi*. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Mersin Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Mersin.
- Karaman. M. A. (2004). Osmanlı Modernleşmesinde Basım. *SDÜ Fen Edebiyat Fakültesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 32, 131-142.
- Kazancı Gül, M. (2017). 3-6 Yaş Çocuklarına Yönelik Resimli Çocuk Kitaplarının İç Yapı Özelliklerinin İncelenmesi. *IV. International Eurasian Educational Research Congress Bildiri Özetleri Kitabı*.
- Kondracki, N. L., Wellman, N. S., & Amundson, D. R. (2002). Content Analysis: Review of Methods and Their Applications in Nutrition Education. *Journal of Nutrition Education and Behavior*, 34(4), 224-230. doi:10.1016/s1499-4046(06)60097-3
- Kul, N. (2014). *Evrensel Bakış Açısıyla Ülkemizde 1930-2010 Yılları Arasında Basılan Resimli Çocuk Kitapları*. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Yeditepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Kuyucu, M. (2016). Çocuk Dergilerinde İçerik Çeşitliliği: TRT Çocuk Dergisi Örneği. *Proceedings of ADVED 2016 2nd International Conference on Advances in Education and Social Sciences içinde* (150-167.ss). İstanbul

- McMullen, M. (2020). The Eastern/Western Cultural Divide: A Visual Content Analysis of Printed Graphic Design. *The International Journal of Visual Design*, 14(3), 1–14. doi:10.18848/2325-1581/cgp/v14i03/1-14
- Nikolajeva, M. & Scott, C. (2006). *How Picturebooks Work*, New York: Routledge Press.
- Okay, C. (1999). *Eski Harfli Çocuk Dergileri*. İstanbul: Kitabevi Yayınları.
- Özcan, O. (2008). *İnteraktif Media Tasarımında Temel Adımlar*, İstanbul: Pusula Yayıncılık.
- Özek, B. (2015). Okul Öncesi Çocuk Kitaplarındaki İllüstrasyonların, Çocuğun Gelişimine Etkileri (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). İstanbul Arel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Özsoy, V. & Özaydın, A. (2015). *Görsel Tasarım Öge ve İlkeleri*. Ankara: Pegem Akademi.
- Remondino, F., El-Hâkim, S. (2006). Image-Based 3d Modelling: A Review. *Journal of the The Photogrammetric Record*, 21(115), 269-291.
- Sever, S. (2002). Çocuk Kitaplarına Yansıtılan Şiddet (Milli Eğitim Temel Yasası ve Çocuk Haklarına Dair Sözleşme Bağlamında Bir Değerlendirme). *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi*, 35 (1-2), 25-37
- Sever, S. (2003). *Çocuk ve Edebiyat*. 3. Baskı. İstanbul: Kök Yayıncılık.
- Sever, S. (2018). *Çocuk ve edebiyat*. İzmir: Tudem Yayın Grubu
- Söylemez, Y. (2018). *Görsel İletişimde Çocuk Afişleri*. İstanbul: İKSAD Publishing House.
- Şahinbaş, S. (1991). *Yazılı Alman Basını İçinde Gençlik Basını*. (Yayınlanmamış Doktora Tezi). Marmara Üniversitesi. Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Şeyda, E. (2005). Çocuk Dergiciliğine Dair Tarihi Bakış: Osmanlıca Çocuk Dergileri. *Yağmur Dergisi*.
- Şimşek, H. (2001). XX. Yüzyıl Çocuk Dergiciliği ve Eğitsel İşlevleri Üzerine. *Milli Eğitim Dergisi*. 151.
- Şimşek, T. (2016). *Kuramdan Uygulamaya Çocuk Edebiyatı*. Ankara: Grafiker Yayınları.
- Temizyürek, F., Şahbaz, Namık K., & Gürel, Z. (2016). *Çocuk Edebiyatı*. 1 Baskı. Ankara: PEGEM Akademi.
- Tepecik, A. (2002). *Grafik Sanatlar*. Ankara: Detay Yayıncılık.
- Tuncay, A. M. (1998). *Dergi Tasarımı*. (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Topuz, H. (2003). II. Mahmut'tan Holdinglere Türk Basın Tarihi (1. Baskı). İstanbul: Remzi Kitabevi.
- Tuzcu, S. (2021). *Çocuk Kitabı Resimlemesinde Deneysel Malzeme Kullanımı: Okul Öncesi Çocuk Şarkılarını İçeren Bir Kitap Resimlemesi ve Tasarım*. (Yayınlanmamış Yüksek Lisans tezi). Hacettepe Üniversitesi Güzel Sanatlar Enstitüsü, Ankara.
- Tür, G. ve Turla, A. (1999). *Okul Öncesinde Çocuk*. İstanbul: Ya-pa Yayın Pazarlama.
- Uçar, T. F. (2004) *Görsel İletişim ve Grafik Tasarım*. İstanbul: İnkılap Kitabevi.
- Ungan, S. ve Yiğit, F. (2014). Geçmişten Günümüze Türkiye'de Süreli Çocuk Yayınları. *Dil ve Edebiyat Eğitimi Dergisi*, 10, 184-198.
- Walker, S., & Reynolds, L. (2003). Serifs, sans serifs and infant characters in children's reading books. *Information Design Journal*, 11(2-3), 106–122. doi:10.1075/idj.11.2.04wal
- Yeraltı, Gürol (2005). "Grafik Sanatı İçerisinde Afiş Sanatımızın Gelişimi", *Anadolu Sanat Dergisi- 16 (22)*, 175-189.

- Yıldırım, A. ve Şimşek, H. (2006). *Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri*, (5. Baskı), Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- Yiğitbaşı, K. G. (2014). Türkiye'de Çocuk Dergiciliği: TRT Çocuk Dergisi Örneği. *Iğdır Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 5, 37-56.
- Yöntem, O. (2017). *Türkiye ve Dünyada Geleneksel İllüstrasyondan Dijital İllüstrasyona Geçiş; Eğitim ve Sektörle Bağlamda Kullanımları*. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Yeditepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul
- Yücebaş, Ç. (2006). *Grafik Tasarımda Görsel Bütünlük Oluşturmada Tipografi ile Görseller Arasındaki İlişki ve Sanat Eğitimindeki Yeri*. (Yayımlanmamış Doktora Tezi). Dokuz Eylül Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İzmir

Extended Abstract

This study investigates designs of post-Republic magazines' covers prepared for children in Turkey. The primary purpose of this study is to reveal whether the typography, image, colour, and page layout continue in the same design in each issue for the magazine's visual identity. The other research topic of the current study is whether the visual components used in the design of the magazines are prepared for children, considering the age range of the target audience. The page design of the magazines is in aesthetic and fictional integrity both within themselves and with each other, allowing the image that comes to life in the memory of children to be strong. Each element of the composition created in the magazine cover design should have a clear visual identity that facilitates readability and does not create confusion. The visual identity created for the magazine should maintain the same visual language from the first issue to the last. Typography, colour, and image on magazines' covers make the event to be conveyed to the reader clear. When the developmental stages of children are examined in detail, it is seen that the perception levels of each age group differ from each other (Kul, 2014, p. 6-8). For this reason, the magazine cover design should be prepared for the perception level of the relevant target audience. According to the research on typography, choosing very detailed letter characters in the typographic design to be created for primary school children can cause children to have difficulties while reading. It is recommended that the font size in magazines prepared for children should be 20, 22 or 24. It is also recommended that the text should be written as a block to the left so that children can easily move to the next line while reading. First, the visual elements on the covers of the magazines should have an artistic structure that improves the aesthetic perceptions of the children in the relevant target audience. Images used in the magazine cover design should be unique and positively support children's imagination. Not only does each colour have unique associations, but also the colour in an illustration often determines the tone of the story before reading.

In children's minds, colour can describe a mood or reality, or encode information. In magazine covers, a page layout should be designed that facilitate the reading of typography and images, there should be necessary gaps on the page in order not to create a dense and complex image, and not to strain the eyes of readers (Temizyürek et al., 2016, p. 32). In the current study, magazines prepared for children were examined in their design and visual features by using the content analysis method. A predetermined checklist was used for analysing. Thirty-nine items were reorganized in the control form prepared by McMullen (2019), for making it suitable for reaching the purpose determined in the research. The population of this study consist of Bilim Çocuk (1998-), Çocuk Haftası (1943-1958), Çocuk Sesi (1928-1948), Doğan Kardeş (1960-1975), Kırmızı Fare (1990-2007), TRT Çocuk (2012-), Türkiye Çocuk (2012-2019), and Yavru Türk magazines. They were collected chronologically using the stratified (group-based) sampling technique. The obtained data were transferred to the IBM SPSS 23

program. After the transferred data were verified, descriptive analyses were made with frequency and percentage ratios. Unlike other studies, this current study examined whether the post-Republic children's magazine cover designs are suitable for the age range of the target audience and whether all issues of the magazines provide integrity in the visual identity designs. Results showed that the typography, image and colour features used in Bilim Çocuk Magazine, which is one of the samples of the study, displayed a different appearance over the years instead of creating a common language. In the journals examined within the scope of the research, only the corporate colour was used in the issues of Doğan Kardeş, to create a common language and to raise awareness among the readers. Results also showed that different fonts are used in the explanation information in each cover design of the Türkiye Çocuk magazine issues, and some fonts are difficult to read. In addition, while writing Türkiye in the name of the magazine, especially in the old issues, the small font was preferred in the typographical layout. This style makes the entire name of the magazine difficult in reading as a whole. The same illustrative language was used in each issue of the magazine cover designs for Çocuk Haftası, Kırmızı Fare and Yavru Türk, and this provided a common visual language in all magazine issues. However, in some issues of the magazines Çocuk Sesi, Bilim Çocuk, Doğan Kardeş, Türkiye Çocuk and TRT Çocuk, photographs were included, while in some issues illustrations were included. The different style of the visual language in each issue creates negativity for the magazine to create a common visual language. In this study, solutions were also presented regarding the issues that should be considered for magazines prepared for children.